

به نام خداوند جان و خرد

اصول دروس های راهبردی و مشاوره

به کوشش:

علیرضا حسینی

عضویت علمی دانشگاه فرهنگیان

سر شناسه : حسینی، علیرضا، ۱۳۴۵-
 عنوان و نام پدیدآور : اصول و روش‌های راهنمایی مشاوره/ به کوشش علیرضا حسینی.
 مشخصات نشر : تبریز: نخبگان خلاق، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری : ۱۱۲ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۷۷۷-۹-۱ : ۸۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی : قیفا
 یادداشت : کتابنامه: ص ۱۱۲.
 موضوع : مشاوره
 موضوع : مشاوره آموزشی
 راسخندی کنگره : ۱۳۹۴ ۵۴۵ ح ۵ / BF۶۳۷
 رده بندی دیویی : ۱۵۸/۳
 شماره شابک ملی : ۳۸۸۷۵۱۲

انتشارات نخبگان خلاق

تبریز خیابان طالقانی، خیابان ارک جدید، روبروی داروفازی انجم، پلاک ۲۵، تلفن: ۳۵۵۳۰۱۱

✧ اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره

✧ مدیر مسئول : علی اکبر چوبدار مهر و بی
 ✧ تألیف : علیرضا حسینی
 ✧ نوبت چاپ : اول- ۱۳۹۴
 ✧ تیراژ : ۱۰۰۰ جلد
 ✧ لیتوگرافی : آیسان فیلم
 ✧ چاپخانه : اعظم- تبریز
 ✧ تلفن مرکز پخش : تبریز ۱۹۲ ۳۵۵۳۰۱۴۱- (۰۹۱۴ ۶۱۳ ۰۹۱۴)
 ✧ قیمت : ۸۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر متعلق به انتشارات نخبگان خلاق بوده و هر گونه کپی برداری و برداشت به هر صورت و شیوه به موجب بند ۵ از ماده‌ی ۱۱ قانون حمایت از ناشرین قابل پیگرد قانونی است.

ISBN: 978-600-94777-9-1

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۷۷۷-۹-۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۱	اهداف کلی کتاب
۱۳	فصل اول: کلیات
۱۵	تعاریف راهنمایی
۱۶	تعریف مشاوره
۱۷	تفاوت بین راهنمایی و مشاوره و روان‌د. مان
۱۸	ضرورت علم و راهنمایی و مشاوره
۱۹	تاریخچه راهنمایی
۲۰	تاریخچه راهنمایی و مشاوره در ایران
۲۱	اصول راهنمایی
۲۲	وظایف راهنمایی
۲۲	خدمات راهنمایی
۲۴	راهنمایی و مشاوره از دیدگاه اسلام
۲۶	اهداف راهنمایی و مشاوره
۲۶	اهداف راهنمایی
۲۶	اهداف مشاوره
۲۸	خلاصه فصل
۲۹	چند پرسش

فصل دوم: انواع راهنمایی و مشاوره.....	۳۱
انواع راهنمایی و مشاوره.....	۳۳
انواع راهنمایی از نظر تعداد شرکت کننده.....	۳۳
انواع راهنمایی و مشاوره از نظر شیوهی عمل و تئوری.....	۳۴
انواع راهنمایی و مشاوره از نظر موضوع.....	۳۵
خلاصه فصل.....	۳۷
چند پرسش.....	۳۸
فصل سوم: فرین و روش های شناخت دانش آموز یا فنون راهنمایی.....	۳۹
فنون راهنمایی.....	۴۱
مشاهده.....	۴۱
اصول مشاهده.....	۴۱
واقعہ نویسی.....	۴۳
خصوصیات واقعہ نویسی.....	۴۳
هدف های واقعہ نویسی.....	۴۳
چگونگی انجام واقعہ نویسی.....	۴۴
مقیاس درجه بندی رفتار.....	۴۵
اصول تهیه مقیاس درجه بندی رفتار.....	۴۶
خطاهای مقیاس درجه بندی رفتار.....	۴۶
گروه سنجی.....	۴۸
شرایط انجام گروه سنجی.....	۴۸
شیوهی اجرای گروه سنجی.....	۴۸
تجزیه و تحلیل نتایج گروه سنجی.....	۴۹
آزمون های روانی.....	۵۰
انواع آزمون از نظر اجرا.....	۵۱
انواع آزمون از نظر شکل.....	۵۱
انواع آزمون از نظر موضوع.....	۵۱
ویژگی آزمون ها.....	۵۲

۵۳	هدف از اجرای آزمون.....
۵۳	تفسیر نتایج آزمون
۵۳	نکات قابل توجه در زمینه بیان نتایج آزمون
۵۳	مصاحبه
۵۴	مصاحبه از نظر هدف.....
۵۴	نکات مهم در جریان مصاحبه.....
۵۵	شرح حال نویسی
۵۶	انواع شرح حال نویسی.....
۵۶	نکات قابل توجه در شرح حال نویسی
۵۶	تفسیر نتایج شرح حال
۵۷	پرسش‌نامه
۵۷	تهیه پرسش‌نامه
۵۸	پرونده تحصیلی دانش‌آموزان
۵۹	خلاصه فصل
۶۰	چند پرسش
۶۱	فصل چهارم: مسئولیت‌ها و وظایف کارکنان برنامه راهنمایی و مشاوره در مدرسه
۶۳	کارکنان و مسئولیت تیم راهنمایی و مشاوره مدرسه
۶۳	مشاور
۶۴	خصوصیات و ویژگی یک مشاور خوب
۶۴	معلم مدرسه
۶۴	معلم در نقش راهنما و مشاور برای دانش‌آموز
۶۵	نقش مدیر مدرسه در برنامه راهنمایی و مشاوره دانش‌آموزان
۶۵	نقش معاون
۶۵	نقش معاون و مربی پرورشی
۶۷	خلاصه فصل
۶۸	چند پرسش
۶۹	فصل پنجم: مشاوره و روش‌های آن
۷۱	مشاوره

۷۱		انواع مشاوره از جهت روش
۷۲		روش مشاوره مستقیم
۷۲		روش مشاوره غیرمستقیم
۷۳		روش مشاوره انتخابی
۷۴		مصاحبه مشاوره‌ای
۷۴		اهداف مصاحبه مشاوره‌ای
۷۵		مشخصات مراحل مشاوره
۷۶		شرایط انجام مصاحبه مشاوره‌ای
۷۸		فنون مشاوره
۷۹		گوش دادن
۷۹		انواع پیام
۸۱		انواع پاسخ‌های مشاور
۸۲		نکات مهم در گوش دادن
۸۳		انعکاس
۸۳		طبقه‌بندی احساسات مراجع
۸۳		مشکلات انعکاس
۸۴		محاسن انعکاس
۸۴		سازمان دادن
۸۵		انواع سازمان دادن
۸۶		روش‌های سازمان دادن
۸۷		رهبری
۸۷		روش‌های رهبری
۹۱		انواع جملات رهبری‌کننده
۹۱		تشویق
۹۱		روش‌های تشویق
۹۲		شکستن سکوت
۹۲		علل سکوت

۹۳	شکستن سکوت
۹۴	مقاومت
۹۵	علل مقاومت
۹۵	روش‌های مواجهه با مقاومت
۹۶	پایان جلسه
۹۶	زمان پایان جلسه
۹۷	روش‌های پایان دادن
۹۹	خلاصه فصل
۱۰۰	چند پرسش
۱۰۱	فصل ششم: تغییر رفتار و رفتار درمانی
۱۰۳	تغییر رفتار و رفتار درمانی
۱۰۳	تعریف تغییر رفتار و رفتار درمانی
۱۰۳	رفتار و انواع آن
۱۰۴	مفهوم رفتار نابهنجار در تغییر رفتار و رفتار درمانی
۱۰۴	انواع مشکلات رفتاری
۱۰۴	کمبود رفتار
۱۰۴	فزونی رفتار
۱۰۴	روش‌ها و فنون تغییر رفتار
۱۰۵	روش‌های افزایش رفتارهای مطلوب موجود
۱۰۵	تقویت مثبت
۱۰۵	تقویت منفی
۱۰۵	روش‌های ایجاد رفتار تازه
۱۰۵	شکل‌دهی رفتار
۱۰۶	سر مشق دادن
۱۰۶	قرینه دادن
۱۰۶	روش‌های نگهداری و گسترش رفتار مطلوب
۱۰۶	برنامه‌های تقویت

۱۰۷	گسترش یا روش‌های تعمیم
۱۰۷	روش‌های کاهش و حذف رفتارهای نامطلوب
۱۰۷	روش‌های مثبت کاهش رفتار
۱۰۸	روش‌های منفی کاهش رفتار
۱۰۹	عوارض نامطلوب ناشی از تنبیه
۱۱۰	خلاصه فصل
۱۱۱	چند پرسش
۱۱۲	منابع

مقدمه

زندگی انسان دستخوش تغییرات سریع همه‌جانبه بوده است. امروز ماهیت شغف‌آور تغییرات و تحولات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، به گونه‌ای است که پیوسته بر پیچیدگی و مخاطرات شرایط زندگی فرد در حوامع گوناگون می‌افزاید. این تغییرات تقریباً در همه افراد درجاتی از احساس ناامنی، بی‌اطمینانی و ناکامی پدید آورده است، به گونه‌ای که فرد ناگزیر به بازگشت منابع در دسترس خویش جهت کمک گرفتن است تا به احساسات بی‌کفایتی خود که اغلب نیز متعارض، از همه گسیخته و ناممکن تجربه می‌شود مقابله کند او برای درک شناخت خود و افراد دیگر در روابط و ارتباطات خویش با دیگران، تصمیمات، انتخابات و موقعیت‌ها و اهداف و خلاصه بودنش دست نیاز به سوی همزمان دراز می‌کند در حالی که در بسیاری از موارد، مسائل و مشکلات اصلی او همچنان باقی است، سائل! چون من کیستم؟ ارزش‌های زندگی من کدام است، بهترین انتخاب و مناسب‌ترین تصمیم کدام است، آیا بهنجار یا ناهنجار هستم و بسیاری پرسش‌های دیگر، بنابراین فرد جهت عاقلانه کردن بر موقعیت‌های نامطلوب، در تلاش کمک گرفتن از دیگران برمی‌آید تا بتواند بر یکپارچگی شخصیتی و تعادل مطلوبی در زندگی دست یابد. بنابراین به افراد دیگر که اینگونه مسئولیت‌ها را بر جامعه بر عهده دارند مراجعه می‌کند با این امید که آنان بتوانند با استفاده از دانش و باورهای صحیح علمی او را در شناخت خویش و محیط خویش یاری دهند. کانون توجه این افراد متخصص عملکرد رفتار فردی است که آن رفتار را ارائه می‌دهد و زمینه مورد توجهشان، نگرش‌ها، عقاید، باورها، نیازها و پاسخ‌های فرد به محرک‌های محیط است و سرانجام براساس یک برنامه همه‌جانبه، فرد یاری می‌شود و در مسیری مثبت و سازنده هدایت می‌شود. کتاب حاضر براساس تجربه چندین دوره تدریس در رشته‌ی کارشناسی علوم تربیتی و مشاوره دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه آزاد اسلامی و دانشکده علوم قرآنی جمع‌آوری شده است که می‌تواند به عنوان منبع

درسی برای درس مقدمات راهنمایی و مشاوره، اصول و مبانی راهنمایی و مشاوره در نظر گرفته شود. مطالب کتاب در ۶ فصل گردآوری شده است که در فصل یک به کلیات راهنمایی و مشاوره پرداخته شده است، در فصل دوم به انواع راهنمایی و مشاوره از جهت موضوع و روش پرداخته شده است. در فصل سوم فنون راهنمایی را به صورت گسترده مورد بحث قرار می‌دهد. در فصل چهار وظایف کارکنان راهنمایی و مشاوره را مورد بررسی قرار می‌دهد در فصل پنجم فنون مشاوره را به صورت مفصل مورد تجلیل قرار می‌دهد و در نهایت در فصل آخر روش در تغییر رفتار را مورد بحث قرار می‌دهد. لازم است از زحمات خانم کریمی‌نژاد دانشجوی رشته علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان که در تدوین اثر زحمات زیادی را متحمل شدند کمال تشکر را به عمل آورم.